

Coñecendo a Camelia

para nenos ata 6 anos

José Carlos Otero López ~ Pilar Vela Fernández

Coñecendo a Camelia

para nenos ata 6 anos

2007

Deputación de Pontevedra

Presidente

Rafael Louzán Abal

Deputado delegado da área de Cultura

José Juan Díaz Hernández

Servizo de Publicacións

Dirección

Miguel Pereira Figueira

Asesoría técnica lingüística

Celia Soto Espiña

Ana Vicente Rivas

Corrección de probas

Julia Mallo Parcerio

Composición de textos

Montserrat Acalá Martínez

Mónica Molina Vidal

Eva Núñez Fernández

Revisión

Rosanna Blanco González

Coordinación

Xesús Franco González

Fotografía

Estación Fitopatológica do Arceiro

José Carlos Otero

© Diputación de Pontevedra

Servicio de Publicacións

© Autores: José Carlos Otero López

Pilar Vela Fernández

© Colaboradores: María González-García

Ana Neves Gómez

Mª José Iglesias Vidal

Carmen Salinero Corral

Edita: Deputación de Pontevedra

Impreso en: ARTES GRÁFICAS VICUS, S. A. L.

Segovia, 19. 36205 Vigo

ISBN: 978-84-8457-283-8

Depósito legal: VG-160-2007

Impreso en España - Printed in Spain

José Carlos Otero López - Pilar Vela Fernández

Conociendo a Camelia

para niños até 6 años

SERVICIO DE PUBLICACIONES
DEPARTAMENTO DE PONTEVEDRA

Índice

1.- Introdución .....
2.- Un pouco de historia .....
3.- A súa chegada a Europa .....
4.- A camelia en Galicia .....
5.- Especies e formas básicas das súas flores .....
6.- Fundamentación do obradoiro .....
7.- Contextualización do CEIP de Campolongo .....
7.1.- Instalacíons .....
7.2.- Profesorado, alumnado e niveis educativos .....
8.- Obxectivos .....
8.1.- Obxectivos xerais .....
8.2.- Obxectivos específicos .....
8.2.1.- Identidade e autonomía persoal .....
8.2.2.- Medio físico e social .....
8.2.3.- Comunicación e representación .....
9.- Temas transversais .....
9.1.- Educación ambiental .....
9.2.- Educación moral e para a paz .....
9.3.- Educación para a saúde .....
10.- Contados .....
10.1.- Identidade e autonomía persoal .....
10.1.1.- Conceptos .....
10.1.2.- Procedementos .....
10.1.3.- Actitudes .....
10.2.- Medio físico e social .....
10.2.1.- Conceptos .....
10.2.2.- Procedementos .....
10.2.3.- Actitudes .....
10.3.- Comunicación e representación .....
10.3.1.- Conceptos .....
10.3.2.- Procedementos .....
10.3.3.- Actitudes .....
11.- Metodología .....
12.- Temporalización .....
13.- Recursos didácticos .....
14.- Actividades .....
14.1.- Sesións .....
14.2.- Xogos .....
15.- Avaliación .....
16.- Bibliografía .....

A camelia

1.- Introducción

Ó falar de camelia non nos referimos unicamente a unha fermosa flor que durante a dinastía Ming foi considerada "La flor más hermosa que hay bajo los cielos", senón tamén á árbore que a sostén, afná que a esta podemos chamarlle "camelio", dende que a Real Academia Galega aceptou no ano 2001 este termo para referirse á planta.

O camelio é unha árbore ou arbusto cun crecemento lento, de folla perenne, que precisa dun chan ácido, solto, rico en humus e cunha boa retención de humidade. Vive mellor a sombra de outras árbores mais altas que lle procuran sombra e abrigo, xa que tolera mal a luz solar directa.

Debido a que as condicións de clima e solo de Galicia son moi adecuadas para esta especie, a camelia adaptouse con facilidade e o seu cultivo prosperou en Galicia, principalmente en zonas costeiras, chegando a ser actualmente a principal planta ornamental e o emblema dos xardíns galegos.

En xeral, as camelias florecen durante o outono e o inverno permanecendo cunha follaxe sempre verde o resto do ano.

2.- Un pouco de historia.

O xénero *Camelia* agrupa mais de 200 especies (este número varía segundo os distintos autores dependendo do criterio seguido para a súa clasificación) orixinarias de rexións subtropicais de China, Xapón, Indochina e as illas próximas, en bosques de clima temperado, a diferentes alturas sobre o nivel do mar.

O seu nome débese ó naturista sueco Linneo, quen quixo así honrar o labor do xesusta Georg Joseph KAMEL, que viviu como misioneiro nas illas Filipinas dende o ano 1688, onde investigou a súa flora e a súa fauna, exercendo ademais como

farmacéutico. Kamel reuniu un herbario de plantas do país, principalmente medicinais, e remitiuno, así como notables traballozos zoolóxicos e botánicos ós naturistas ingleses Ray e Petiver, que os publicaron latinizando o apelido de Kamel en *Camellus* ou *Camello*.

O paralelismo da palabra *Camelia* con Kamel, é pois, unha homenaxe a un home que realmente non tivo nada que ver no descubrimento e introducción da planta en Europa.

3.- A súa chegada a Europa

Acostumados como estamos a pensar no camelio como unha planta ornamental, é preciso matizar que a maior parte das súas especies non o son, e que constitúen unha parte importante da vida cotiá das persoas na zona de onde é nativa dende hai moitos séculos. Algunhas especies se utilizan para la obtención de aceite a partires da súa semente que se empregan en cosmética, ben como acondicionador do pelo ou en tratamentos para a pel co fin de prevenir asperezas, ou mesmo para cociñar, polas súas excelentes propiedades antioxidantes. Outras especies se cultivan fundamentalmente como plantas productoras de follas que, preparadas en infusión, son coñecidas en todo o mundo como té.

Repartición do mundo despois do tratado de Tordesilhas, no ano 1494.

E así foi como chegou por primeira vez o camelio a Europa, en anaquíños secos, pois o té que se facía coas súas follas aparece citado en escritos xa no ano 1545, e o seu uso xeneralizouse no século XVII. O tomar o te é un costume que se arraiga rapidamente entre os ingleses, que para evitar a importación de follas secas piden plantas vivas. Pero diante do temor a que se lles escape un negocio tan proveitoso, os astutos chinos envíanllas outra especie de camelia, de aspecto moi parecido, pero cunhas follas más coriáceas non serven para facer té. Parece ser que deste xeito puido chegar a Europa o primeiro exemplar de camelia xapónica.

No ano 1739 Robert James exhibe nos seus xardíns de Inglaterra as primeiras plantas de camelia vivas, e moi pronto esta planta popularízase e propágase o seu cultivo. Nembargantes, escritos da zarina Ana de Rusia, parecen indicar que xa con anterioridade

eran cultivadas nos seus xardíns. Inglaterra foi quen con posterioridade as levou a Francia, Bélgica, Italia e Alemania.

4.- A camelia en Galicia

Aínda que non hai documentos escritos que o avalen, é moi posible que as primeiras plantas de camelia vivas chegaran antes a Portugal, concretamente a Porto, traídas polos navegantes portugueses xa que foron eles os primeiros que, bordeando África, chegaron a China no ano 1516 e a Xapón no 1543, establecendo relacíons comerciais con estes países. Semella natural e lóxico que trouxeran plantas de camelia para Portugal, e a mellor proba distoé a magnitude dos troncos dos exemplares de camelia existentes nos xardíns do norte de Portugal, así como as súas maxestuosas copas.

A orixe das primeiras plantas de camelia que se introduciron en Galicia é aínda hoxe unha incógnita, sobre todo os vellos exemplares que actualmente se conservan nalgúns pazos como Oca, Torre da Lama, Sta. Cruz de Rivadulla, o Castelo de Soutomaior, etc, principalmente pola falla de documentos escritos que avalen a súa procedencia ou momento da plantación., pero o mais probable é que algúns deles foran introducidas dende Portugal no século XVII.

Para atoparnos coa presencia xeneralizada de camelias florecendo nos xardíns galegos deberemos remontarnos posiblemente a mediados do século XIX, cando empezou a ser popular neles, segundo podemos deducir de referencias que a elas se fan en escritos como os de Colmeiro de 1850, José Castro Pita de 1864, ou mesmo de Emilia Pardo Bazán de 1886. Xa no ano 1858, nun catálogo da Exposición Agrícola,

Industrial e Artística celebrada en Santiago de Compostela citanse dous expositores con plantas de camelia.

Durante o século XIX foron as plantas predominantes nos xardíns dos pazos e casas señoriais da nobreza galega, onde áñda hoxe podemos admirar numerosos e fermosos exemplares antigos, como a *Camellia reticulata*, que se atopa nos xardíns do Pazo de Oca, e que é considerada unha das plantas desta especie máis antigas de Europa. Un motivo máis de atractivo turístico que se pode engadir ós moitos que xa atesoura esta fermosa comunidade.

Pouco a pouco, e sobre todo a partires da segunda metade do século XX, a camelia xa pasou a formar parte de tódolos xardíns e fincas, tanto públicas como privadas, de toda a xeografía galega, polo que xa non debemos considerala como unha planta “exótica” senón máis ben como a alma da nosa paisaxe.

Por todo isto, pódese afirmar que a camelia xa forma parte do patrimonio histórico e botánico de Galicia, pero é sobre todo nas zonas de Pontevedra, Vigo e Vilagarcía onde atopa o ambiente máis adecuado, e onde acada o seu máximo esplendor, motivo polo que é considerada a “Flor das Rías Baixas”.

Xa no ano 1961 o arquitecto Owens despois dunha visita a Vigo expresaba do seguinte xeito a súa admiración: “es imposible contar mi asombro al ver las camelias de cerca de siete metros, plantadas regularmente a lo largo de la avenida; no podía creer a mis ojos viendo esos árboles que florecían en solamente un cuadro de 90 centímetros de tierra rodado por amplias zonas de pavimento y cemento.”

Mención especial merece a Excma. Deputación Provincial de Pontevedra que sempre estivo implicada na difusión da camelia, especialmente a partires de 1962, ano no que organizou o primeiro concurso-exposición.

A Deputación contaba con 35 exemplares de camelia nos xardíns que rodeaban o Pazo Provincial, os que houbo que engadir ós 19 exemplares históricos existentes no castelo de Soutomaior trala súa adquisición no ano 1982. A partires dese momento se iniciou unha colección que é un referente para cultivadores e afeccionados a este xénero botánico.

O CEIP Campolongo tamén quíxose vincular máis directamente na difusión desta especie ornamental, referente sobre todo das Rías Baixas, organizando no ano 2003 o “I Concurso-exposición da camelia” enmarcado dentro dun amplo programa de actividades conducentes á celebración do 30 aniversario do centro educativo.

pintura, traballos artísticos feitos con flor de camelia.

É este un certame que, ademais de ser un recurso didáctico, tamén é un elemento identificador dunha comunidade educativa cada vez máis involucrada na difusión e exaltación da camelia.

5.- As súas especies e formas da flor da camelia

Como xa se mencionaba anteriormente o xénero camelia está formado por mais de 200 especies das que destacan sobre todo:

Camellia japonica: é a especie ornamental mais cultivada en Occidente e deu lugar á maioría das variedades de xardín existentes actualmente. É unha árbore ou un arbusto de flores sen aroma, que pode acadar os 8 metros de altura. Ten vistosas flores de formas diversas que poden ter estames ou non, dependendo do tipo de flor. As flores que non teñen estames non fecundan o pistilo e non forman o froito, mentres que as variedades con estames e pistilo si o producen. O froito é unha cápsula dura, moi semellante a unha mazá, que ó madurecer abre e solta as sementes do interior.

A cor dos seus pétalos varía dende o branco máis puro ata o vermello máis rabioso, pasando por tódalas tonalidades de rosa e vermello. Existen en todo o mundo miles de varieda-

Ademais de acadar un enorme éxito, este concurso-exposición converteuse nun gran recurso didáctico natural, favorecendo e potenciando o proceso de aprendizaxe dos alumnos.

Proba do seu éxito é o feito de que xa vai pola V edición dun cada vez menos concurso e mais exposición de todo tipo de traballos que teñen como eixo central a camelia: fotografía, redacción, poesía, debuxo,

des de *Camellia japonica* debido á facilidade que teñen de mutación ou hibridación entre elas.

Camellia sinensis: antigamente denominada “*thea sinensis*”, é a especie mais importante a nivel mundial, cultivada en moitos países co fin de aproveitar as súas follas para a preparación do té. Ó seu uso como mencibia remóntase ós tempos da Dinastía Zhou (ano 1000 a.c.).

Camellia sasanqua: é un arbusto de follaxe moi denso que pode chegar a medir 6 metros de altura, con flores xeralmente terminais, solitarias e olorosas. A súa cor varía do branco ó rosa máis ou menos intenso, pero é moi raro ver unha *C. sasanqua* de cor vermello.

Camellia reticulata: é unha especie de crecemento mais lento que *C. japonica* na súa xuventude, pero acada unha maior altura co paso dos anos, podendo chegar ós 15 metros. As súas follas son más puntiagudas, serradas e dun verde máis claro e sen brillo, e nelas o envés caracterízase por unha marcada nervación.

As súas flores son grandes e moi visitosas (chegan a medir ata 20 centímetros de diámetro), terminais o axilares, e con pétalos ondeados. Aparecen a finais do inverno e as súas cores varían dende o rosa máis pálido ata o vermello máis intenso, pero ata o de agora non se atopou ningún exemplar branco puro.

Formas básicas da flor da camelia

SINXELA

Hilera de 5 a 7 pétalos (menos de 8) rodeando un círculo central de estames.

SEMIDOBRE

Dúas o más filas de pétalos (de más de 8) rodeando un círculo central de estames.

ANEMONA

Centro globular formado por estames e petaloides e rodeado de una ou más filas de pétalos esternos

PEONIA

Flor totalmente globosa con mestura de pétalos irregulares, petaloides e estames.

FORMA DE ROSA

Numerosos pétalos superpostos, observándose os estames cuando a flor se abre.

DOBLE

Numerosas filas de pétalos, non se ven os estames ainda que a flor esté totalmente aberta.

6.- Fundamentación da unidade didáctica

Coñecendo a Camelia fundáméntase na necesidade de mostrarlle ós alumnos de 3º nivel de E. Infantil aspectos relacionados co seu entorno natural, dándolle a posibilidade, non só de coñecelo de xeito teórico ou visual indirecto, senón tamén de xeito directo dado o emprazamento do centro, rodeado de camelias, o que vai permitir traballar con facilidade este obradoiro.

A través da camelia preténdese achegar ós nenos e nenas á natureza, de xeito que observen, exploren e coñezan de preto o mundo vexetal, estimulando así a súa curiosidade por descubrilo. En definitiva, tentarase fomentar a súa actitude crítica, propiciando que se convertan en nenos e nenas reflexivos, imaxinativos, participativos e capaces de achegarse ó entorno natural cunha actitude de curiosidade, interese e sobre todo de respecto.

7.- contextualización do ceip de campolongo

O Colexio de Educación Infantil e Primaria Campolongo de Pontevedra está situado no centro do polígono do mesmo nome e rodeado de zonas verdes na súa maior parte.

É un Centro de Ensino Público, adscrito ó Instituto "Sánchez Cantón" e dependente da Consellería de Educación.

7.1.- Instalacións

As instalacións a espacios de que dispón o centro son os seguintes:

1. Cinco edificios cunha extensión de máis de 3.500 m².
  - a) Edificio de Dirección-Administración cos despachos de: Dirección, Xefatura de Estudios e Secretaría; despacho de A.P.A., Biblioteca, Aula de Informática e Conserxería.

- b) Edificio con dezanove aulas de Educación Primaria, Titorías por niveis, aula de P.T., aula de A.L., Departamento de Orientación, Aula de Idiomas, aula de Audiovisuais, Sala de Usos Múltiples e Sala de Profesores.
- c) Edificio Infantil: tres aulas de E. Infantil
- d) Edificio para Actividades Deportivas.
- e) Vivenda do Conserxe.

2. Espacios Exteriores:

- a) Parque infantil.
- b) Patios de recreos e deportes.
- c) Pistas polideportivas exteriores de uso compartido co vecindario.

7.2.- Profesorado, alumnado e niveis educativos

O Claustro está formado por 33 profesores que atenden os diversos niveis educativos do Centro, mais dúas profesoras de relixión compartidas con outros centros pero que non pertencen o Claustro.

O Departamento de Orientación, formado por unha psicóloga, unha especialista en Pedagogía Terapéutica, unha especialista en Audición e Linguaxe e os coordinadores de Ciclo, atende a tódolos niveis educativos.

Dada a súa localización, este Centro escolariza predominantemente ó alumnado residente na zona centro da cidade, cun nivel socioeconómico medio, medio-alto, e cunhas altas expectativas educativas.

No curso 2006/07 están matriculados 510 alumnos (70 de E. infantil e 440 de E. Primaria), agrupados nas dúas etapas educativas: Educación Infantil e Primaria.

8.- OBXECTIVOS

8.1.- OBXECTIVOS XERAIS

1. Descubrir, coñecer e controlar progresivamente o propio corpo, formándose unha imaxe positiva de si mesmo e adquirir os hábitos básicos de saúde e benestar, amosando unha actitude de respecto polas diferencias individuais.
2. Participar nos diversos grupos nos que se integra no transcurso das distintas actividades, mantendo unha actitude de tolerancia e de cooperación cos demás.

3. Orientarse, situarse e actuar autonomamente nos espacios habituais e cotiáns, e empregar axeitadamente técnicas básicas relativas á organización do devandito espacio e do tempo en relación coas súas vivencias periódicas e habituais.
4. Valorar a importancia do medio natural e da súa calidade para a vida humana, manifestando cara a el actitudes de respecto, coidado e conservación, intervindo na medida das súas posibilidades.
5. Identificar a través da observación os cambios e modificacións ós que están sometidos os elementos do entorno e recoñecer algúns factores relacionados co paso do tempo que influén sobre eles, como as estacións, amosando interese e curiosidade.
6. Recoñecer o valor das plantas como únicos seres vivos capaces de fabricar o seu propio alimento e ser a base da alimentación de todos os animais e do home.
7. Adquirir progresivamente hábitos de orde, limpeza, conservación e ornamentación dos espacios e materiais dos que habitualmente disfrutan, tanto no ámbito escolar coma extraescolar.
8. Coñecer e participar en festas tradicionais e costumes do seu entorno, valorándoas como manifestacións culturais autónomas.

8.2. . OBXECTIVOS ESPECÍFICOS

8.2.1. Identidade e autonomía persoal

1. Acadar unha imaxe axustada, positiva e respectuosa de si mesmo e dos demás, identificando as súas características e calidades persoais e valorando as súas posibilidades e limitacións para actuar acorde con elas.
2. Desenrolar progresivamente e afianzar a coordinación óculo-manual precisa para as habilidades motrices de carácter fino, para o manexo de pequenos instrumentos e as formas de representación gráfica.
3. Explorar as percepcións dos sentidos e recoñecer a ausencia ou presencia de olor en distintos tipos ou variedades de flores.

4. Identificar as súas propias características e as do entorno natural no que se desenvolvén as súas vivencias.
5. Coidar o entorno e progresar na adquisición de hábitos relacionados co benestar e a seguridade persoal, a hixiene, así como a adquisición de hábitos de orde e constancia.

8.2.2. Medio físico e social

---

1. Valorar a importancia do medio natural e da súa calidade para a vida humana.
2. Observar o seu entorno natural inmediato, manifestando cara a el unha actitude de coidade e respecto, intervindo dentro das súas posibilidades.
3. Recofíecer a camelia como planta habitual no seu entorno sendo conscientes das súas características e necesidades.
4. Identificar a través da observación os cambios e modificacións ós que se ve sometida a camelia ó longo do ano, e tamén do seu ciclo vital
5. Distinguir as partes principais da camelia: rafz, talo, follas, flores.
6. Coñecer os coidados e elementos básicos que precisa a camelia en particular e as plantas en xeral para sobrevivir: auga, luz e aire.
7. Explorar as calidades organolépticas da camelia.

8.2.3. Comunicación e representación

---

1. Utilizar as diversas formas de representación (linguaxe oral, xestual, expresión plástica e dramática) para expresar conceptos relacionados coa camelia.
2. Interpretar e reproducir imaxes ou textos sinxelos como paso previo á lectura.
3. Identificar distintas cores por medio da observación directa ou indirecta de camelias: verde, branco, vermello, rosa...
4. Discriminar gamas da mesma cor tomando como referencia as distintas tonalidades de vermello e rosa da flor da camelia.
5. Empregar a serie numérica para contar elementos.

9.- TEMAS TRANSVERSAIS

Os temas transversais deben establecer contidos vinculados ó currículo, non organizados e integrados no traballo diario. Os elixidos para esta unidade didáctica son:

9.1.- Educación ambiental: plantexando como obxectivo principal unha achega á natureza, o entorno immediato, co fin de valorar a súa importancia para o ser humano e desenvolvendo actitudes de respecto e coidado cara á mesma.

Insistiremos na importancia de manter limpos os parques, xardíns, o entorno, en resumo, a natureza, para que todos poidamos disfrutar dela. Debemos ser respectuosos coa paisaxe non danando ningunha planta ou insecto e non tirando obxectos ou papeis ó chan. Tentaremos introducilos na idea de que todo se pode reciclar.

9.2.- Educación moral e para a paz: fomentando a colaboración, a axuda, a responsabilidade e introducíndoos na importancia da convivencia e do respecto cara ós demás. Así mesmo, potenciaremos o a resolución de conflictos dun xeito dialogado e pacífico

9.3.- Educación para a saúde: tentarase introducir dende un principio hábitos de hixiene e saúde, fomentando o consumo de alimentos sans e procurando que asimilen a importancia da hixiene corporal. Insistiremos sobre todo na limpeza das mans.

10.- CONTIDOS

10.1.- Identidade e autonomía persoal

10.1.1. Conceptos

1. Os sentidos: o olfacto (presencia ou ausencia de olor), vista (as cores)
2. Benestar persoal derivado do coidado dun mesmo e do entorno
3. Os movementos do corpo

10.1.2. Procedimentos

---

1. Coordinación oculo-manual
2. Exploración das posibilidades e limitacións do propio corpo
3. Emprego dos sentidos para a identificación das distintas calidades das plantas
4. Adquisición de hábitos relacionados co coidado de elementos do entorno

10.1.3. Actitudes

---

1. Confianza e valoración das súas propias posibilidades e aceptación das súas limitacións
2. Respeto cara ós outros e actitude de colaboración con eles
3. Gusto pola expresión de emocións e opinións propias
4. Aceptación das normas cívicas de convivencia e de respeito á natureza

5. Sensibilidade e gusto pola actividade manipulativa

10.2.- Medio físico e social

10.2.1. Conceptos

---

1. Calidades físicas e sensoriais das plantas
2. Planta habitual no entorno: a camelia
3. As partes da camelia

4. O ciclo vital da camelia
5. A camelia como ser vivo: as súas necesidades e coidados
6. Características da estación na que aparece a flor da camelia
7. Distinción entre ábores de folla caduca e folla perenne

10.2.2. Procedementos

---

1. Exploración directa das particularidades e características da camelia
2. Identificación das distintas partes da camelia
3. Observación directa do ciclo vital dalgúnha planta
4. Recoñecementos das transformacións que se producen nas ábores como consecuencia dos cambios de estación

10.2.3. Actitudes

---

1. Curiosidade por identificar as características más significativas da camelia
2. Interese por coñecer o ciclo vital da camelia
3. Respecto e coidada cara ás plantas do centro e do entorno como primeira actitude para a conservación do medio natural
4. Sensibilización sobre a importancia de entornos limpos, ben coidados e non contaminados
5. Valoración de todos os beneficios que nos ofrece a natureza e da súa importancia na vida do ser humano

10.3.- Comunicación e representación

10.3.1. Conceptos

---

1. Vocabulario básico da unidade
2. As distintas gamas das cores rosa e vermella
3. Posibilidades expresivas do corpo
4. Instrumentos da lingua escrita: imaxes
5. Memorización de cancións e poesías

10.3.2. Procedementos

---

1. Ampliación do vocabulario e utilización adecuada do xa coñecido
2. Percepción da cor
3. Comprensión progresiva de imaxes secuenciais e colocación de elementos segundo unha orde progresiva
4. Emprego da serie numérica para contar elementos e obxectos da realidade

10.3.3. Actitudes

---

1. Valoración da utilidade da linguaxe como medio de comunicación
2. Interese pola adquisición de novas palabras
3. Gusto por explorar obxectos do entorno e comparalos
4. Disposición para a colaboración cos compañeiros na realización de tarefas ou actividades colectivas
5. Interese por intervir en situacions de comunicación oral

11.- METODOLOXÍA

En xeral aplicaremos unha metodoloxía activa baseada no principio da aprendizaxe significativa, fomentando a participación na clase e partindo dos coñecementos previos dos nenos, conectando cos seus intereses e necesidades e propoñéndolles unhas actividades suficientemente atractivas, dotadas dun carácter lúdico, pero non moi alonxadas nin moi próximas das súas experiencias,

co fin de provocar así un conflicto cognitivo que sirva de impulso, e que lles permita apreciar dun xeito sinxelo a utilidade dos conceptos que se van desenrolando, aproveitando a súa curiosidade natural.

Procuraremos unha achega á realidade que se quere coñecer dun xeito global, a través dun centro de interese como a camelia, interrelacionando os distintos ámbitos ou areas de experiencia que forman o currículo.

Así mesmo é preciso non esquecer un principio fundamental como é o da socialización, co fin de superar o egocentrismo que caracteriza a estas idades, desenrolando así a súa capacidade de relación cos demás, a súa autonomía e a súa independencia.

12.- TEMPORALIZACIÓN

É esta unha unidade didáctica pensada para o mes de marzo, coincidiendo así coa exposición da camelia que se realiza no centro e que utilizaremos como recurso educativo.

Ocuparános cinco sesións (cinco días lectivos) pero cun horario flexible adaptado ó ritmo de aprendizaxe de cada neno. Comezaremos cada sesión con quince minutos de música para estimular e relaxar ós nenos, e remataremos dedicando os últimos dez minutos a recoller e limpar a aula, actividades que forman parte da rutina diaria e que nos serven para traballar os temas transversais.

13.- RECURSOS DIDÁCTICOS

RECURSOS HUMANOS	RECURSOS MATERIAIS		
	Do centro	Do alumno	Do medio
<ul style="list-style-type: none"> Os docentes: xa que poñemos o material e a axuda. Os alumnos.	<ul style="list-style-type: none"> Folios Rotuladores Cartolinhas	<ul style="list-style-type: none"> Lapis Gomas Pegamentos	<ul style="list-style-type: none"> As camelias que rodean ó centro Follas

RECURSOS HUMANOS	RECURSOS MATERIAIS		
	Do centro	Do alumno	Do medio
	<ul style="list-style-type: none"> • Algodón • Cámara de fotos • Fotocopias • Pinceis • Témperas • Punzóns • Alfombrillas • Papel continuo • Carteis con tipos de plantas • Fotos de camelias • Carteis con distintos tipos de camelias • Aros • Papel de seda 	<ul style="list-style-type: none"> • Ceras • Botes de iogur da merenda • Sementes de lentella • Lá • Plastilina 	

14.- ACTIVIDADES

Tódolos días começaremos as clases coas mesmas rutinas, ademais dos 15 minutos de música xa mencionados:

- ó entrar deben quitarse o abrigo e colocalo xunto coas mochilas no percheiro. Poñer os mandilóns e conforme vaian rematando de abrochálos iranse reunindo sentados na alfombra en asemblea.

- Dámonos os “bos días”
- Tomando como referencia o listado de alumnos da clase, cada día haberá un encargado segundo corresponda que se ocupará de:
  - pegar a data (día do mes) nun calendario que previamente elaboramos e que temos colocado no corcho.
  - Colocar o tempo meteorolóxico dese día. Ten varías opcións: sol, sol con nubes, choiva, neve, vento.
  - Situar a carón de tempo o debuxo que indica a estación do ano correspondente.
  - Pasar lista e ir pegando nun taboleiro os nomes dos nemos que faltan.
  - Repartir ese día o material: rotuladores, ceras, lapis...
  - Ir de primeiro na fila para saír ó patio ou para saír cando remate o horario lectivo.

1ª SESIÓN

- Rutina diaria
- Posta en común: o primeiro día que abordemos esta unidade didáctica podemos emplegar como recurso introductorio a propia curiosidade do neno chegando á clase cun ramo de camelias coa fin de que eles fagan preguntas e expresen verbalmente os seus coñecementos da materia.

Logo o mestre introducirá o tema facendo unha breve exposición sobre a camelia: datos sobre a súa orixe, tipos, cores, particularidades, coidados, ... podendo axudarse tamén de fotografías ou carteis para ver as variedades de camelia que non se poidan conseguir.

- Elaboración dun mural de papel continuo que dividiremos en tres partes:
  - Na primeira recollerase toda a información que os nenos teñen sobre a camelia, todas as súas ideas previas.
  - Na segunda anotarase aquello que eles queren saber.
  - Na terceira reflexarase o que aprenderon ó final desta unidade.
- Tomando como referencia un cadro dun pintor coñecido como por exemplo "Los girasoles" de Van Gogh os alumnos realizarán sobre cartolinas previamente cortadas os seus propios cadros inspirándose no ramo de camelias que trouxemos á clase para introducir a unidade didáctica. Estes cadros formarán parte da exposición que sobre a camelia se realiza no centro ó longo desta semana.
- Nesta primeira sesión tamén se repartirán ós alumnos as autorizacións para a saída didáctica que realizaremos na terceira sesión polo entorno do centro e por varia rúas da cidade, coa fin de que os pais, nais ou titores legais as cubran e as asinen. Deberán traer esa autorización asinada para poder asistir á saída.
- Plantación dunha semente coa finalidade de ver en directo e rapidamente o proceso de crecemento dunha planta: nunha caixa de plástico envolveremos sementes de lentellas en algodón humedecido para acelerar o seu proceso de xerminación e en dous días poderase observar o crecemento da planta e as súas partes.

2ª SESIÓN

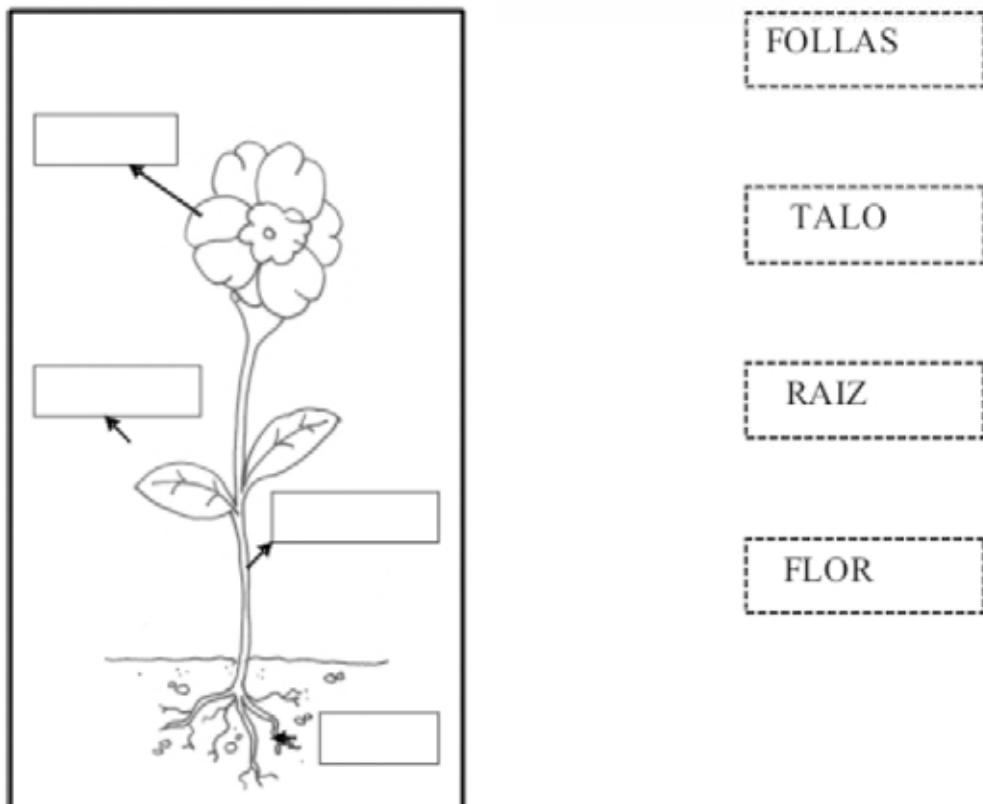
- Rutinas diarias
- Recollida de autorizacións asinadas
- Introducción de conceptos como raíz, talo ou tronco, follas e flores, e explicación da función de cada unha das partes, coa axuda de láminas onde aparezan debuxadas.
- Realización dunha ficha que na que aparece o debuxo dunha

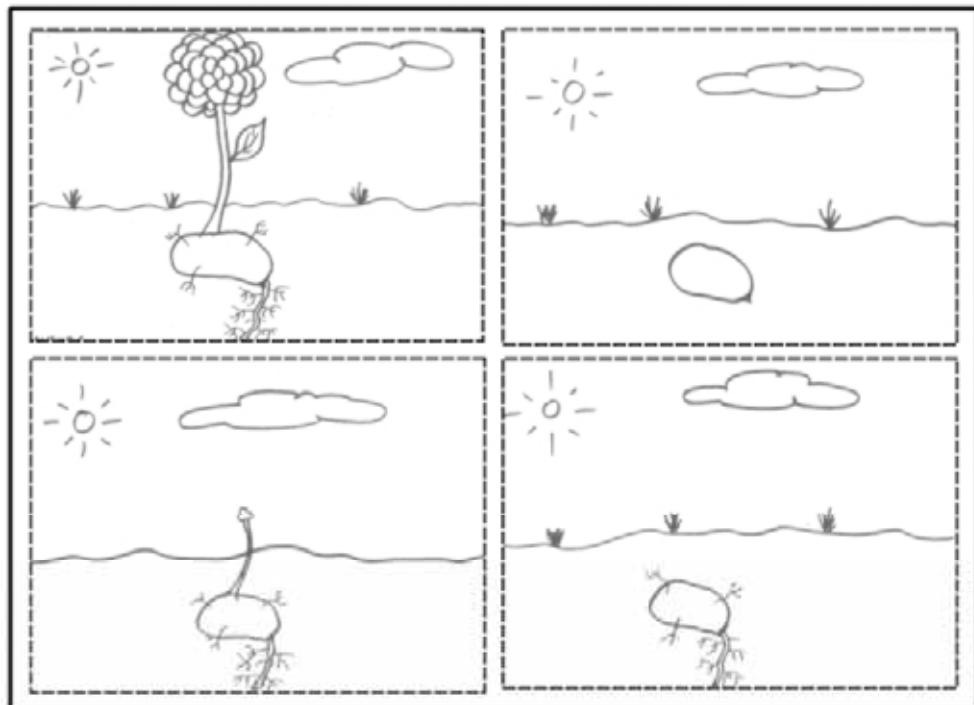
planta, e onde os alumnos deberán plasmar os coñecementos adquiridos, mediante o picado e o posterior pegado correcto dos nomes das partes. Unha vez rematada esta tarefa poden colorear a ficha: a raíz de amarelo, o talo e as follas de verde, e a flor de vermello.

- Escenificación co propio corpo do proceso de crecemento dunha camelia: os nenos comenzarán a actividade estando encollidos abrazando as pernas nunhas colchonetas que haberá estendidas polo chan da aula. O mestre contarállas a historia dunha pequena semente que día a día vai medrando coa axuda do sol e da choiva. Os nenos iranse erguendo lentamente, simulando o crecemento da camelia, ata acadar o seu estadio final, plenamente desenvolvida.

- Ordenar secuencialmente o proceso de crecemento da camelia mediante unha ficha dividida en catro partes: unha semente sen raíces, unha semente con raíces, unha semente cun talo pequenín e unha semente cun talo grande e con flores e follas. As secuencias presentánselles desordenadas e os nenos deberán recortalas e pegalas na súa orde correspondente noutro folio. Finalmente colorearán a ficha libremente.

3ª SESIÓN

- Saída do centro ás 9:30 horas e regreso ás 13:30 horas.
- Percorrido a pé polo parque de Campolongo e posteriormente unha visita á alameda (paseo Montero Ríos) e a praza da Ferrería para observar os distintos tipos de camelias existentes na zona, fixando especialmente a atención nas flores: de que cor son, como teñen distribuídos os pétalos, se teñen ou non olor, ... e observando as diferencias que presentan con respecto doutras plantas ou flores dos arredores.
- Tentar explicitar claramente as diferencias entre árbore, arbusto ou herba.
- Merenda de 11:30 a 12:00 horas na alameda, aproveitando para recoller flores e follas caídas que posteriormente empregaremos na aula, gozando da paisaxe e reflexionando sobre a necesidade da súa conservación e mellora.

- De regreso na aula, fomentar un pequeno debate para aclarar dúbidas e expoñer opións.
- Colocar con coidado entre xornais as flores e follas recollidas co fin de secalas. Poñerelle enriba uns libros para que pesen e prensen as follas e flores. Explicar o que vai ocorrer e o traballo que se fará con elas.

4ª SESIÓN

- Rutinas diarias
- Lembrar a saída do día anterior e reflexionar sobre o que se debe ou non facer con respecto ó coidado da natureza. Para iso o mestre porá unha serie de exemplos de distintos comportamentos que se poden ter cara á natureza:
  - Ir dando patadas as prantadas e frores
  - Arrincar pólas das árbores
  - Ter coidado de non pisar pequenos animais e prantadas

Os alumnos/as deberán ir dicindo se son ou non correctos. No caso de comportamentos incorrectos, explicitarán os correctos.

- Observar o crecemento das lentellas que había plantadas e distinguir as súas partes.
- Xogos de percepción a través dos sentidos: a un neno cos ollos tapados pedirémoslle que ula dous obxectos, por exemplo unha flor de camelia e un rotulador e comprobar si é quen de identificalos. Reflexionar sobre o feito de que hai obxectos que non podemos distinguir polo seu olor por que non o teñen.

Tentar facer o mesmo cos outros sentidos, por exemplo cunha campá e unha flor para o sentido do oído.

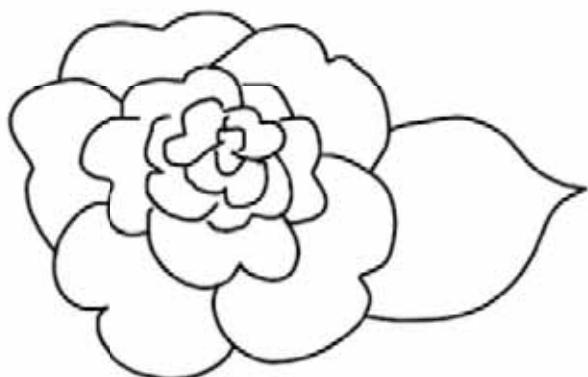
- Elaboración dun mural no que haberá un tronco de camelia previamente pintado de marrón e os nenos farán as flores. A cada neno entregaráselle unha ficha na que haberá:
  - 15 follas de flor de camelia de distintos tamaños para colorear con ceras vermellas ou rosas
  - Unha folla de camelia para colorear de verde
  - Un círculo central que non se colorea

Unha vez coloreadas haberá que recortalas e coa axuda do mestre ir montando as flores pegando sobre o círculo central as distintas follas, de fóra para dentro, empezando polas mais grandes. Finalmente pegarase a folla verde nun lateral por debaixo.

FICHA

Flor resultante

Cando tódalas flores estean rematadas iranse pegando no mural por enriba do tronco hasta formar unha fermosa árbores florida.

5ª SESIÓN

- Rutinas diarias
- Facer unha visita á exposición do centro observando os distintos traballos presentados elaborados con ou sobre a camelia, amosando cara a todos eles unha actitude de respeito e interese.
- Breve comentario sobre o visto na exposición.
- Elaboración dunha poesía: entre todos crear unha poesía sobre a camelia. Unha vez rematada o mestre escribirá nunha cartolina grande e debuxará unha flor de camelia.

POESÍA

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Pedirlle ós nenos que fagan bolitas moi pequenas de papel de seda branco e vermello e que as peguen sobre a flor para obter así unha camelia xaspeada.

6ª SESIÓN

- Rutinas diarias.
- Repartir un folio a cada neno no que terá que ir facendo un debuxo seguindo as indicacións que dá o mestre, por exemplo.

Pinta unha árbore

Debuxa:

Tres flores pequenas nesa árbore

Un sol enriba da árbore

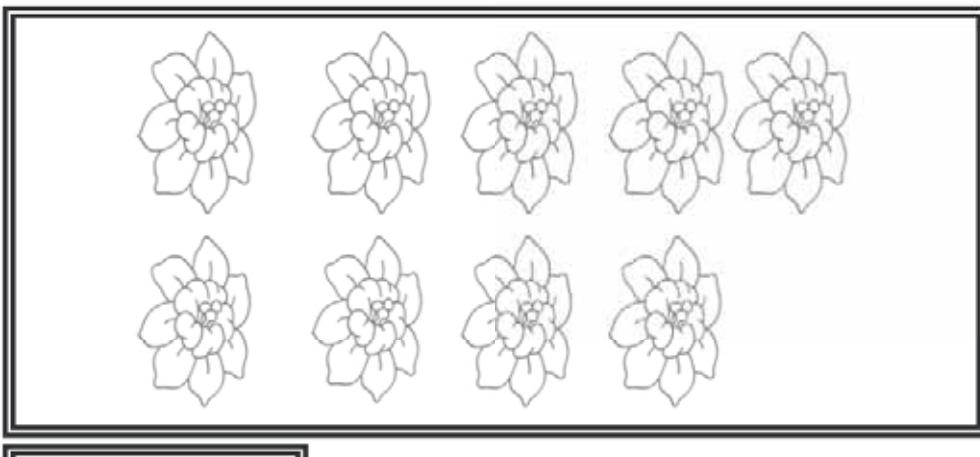
Unha nube a carón do sol

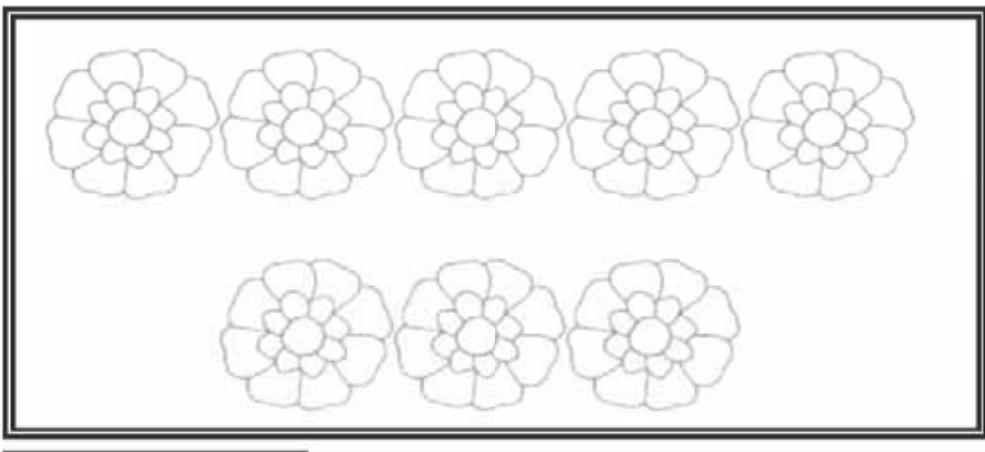
Un neno debaixo da árbore

Unha papeleira ó lado do neno

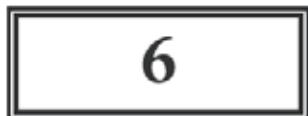
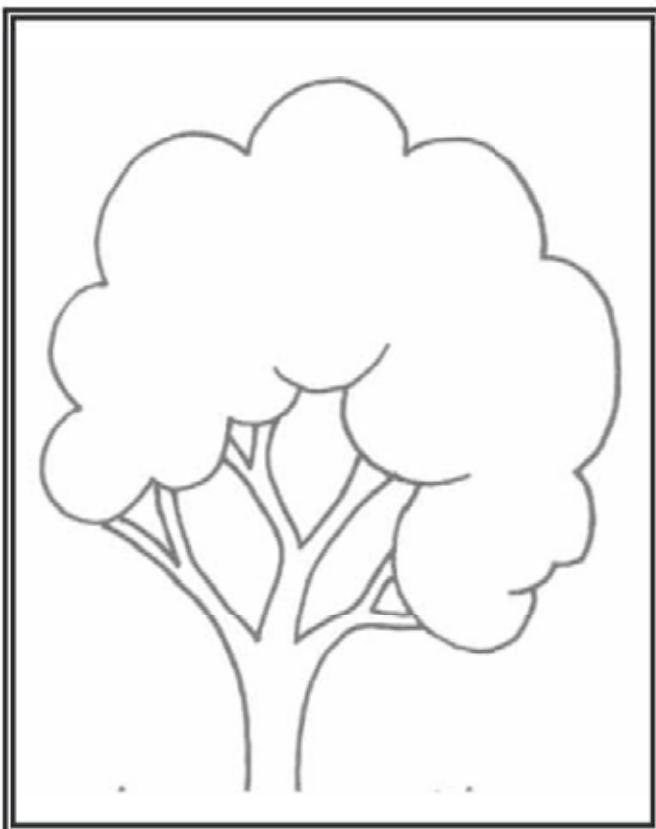
Para rematar, colorear o debuxo libremente.

- Contar as camelias que hai en cada grupo e poñer o número correspondente á cantidade no recadro.

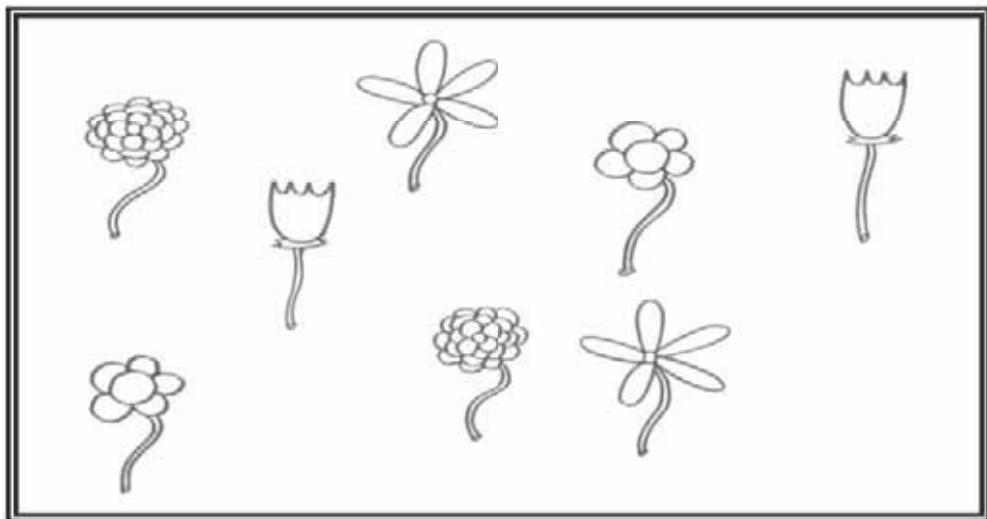

- Debuxar nunha árbore tantas camelias como se indica no recadro

- Unir mediante liñas as flores que son iguais entre si

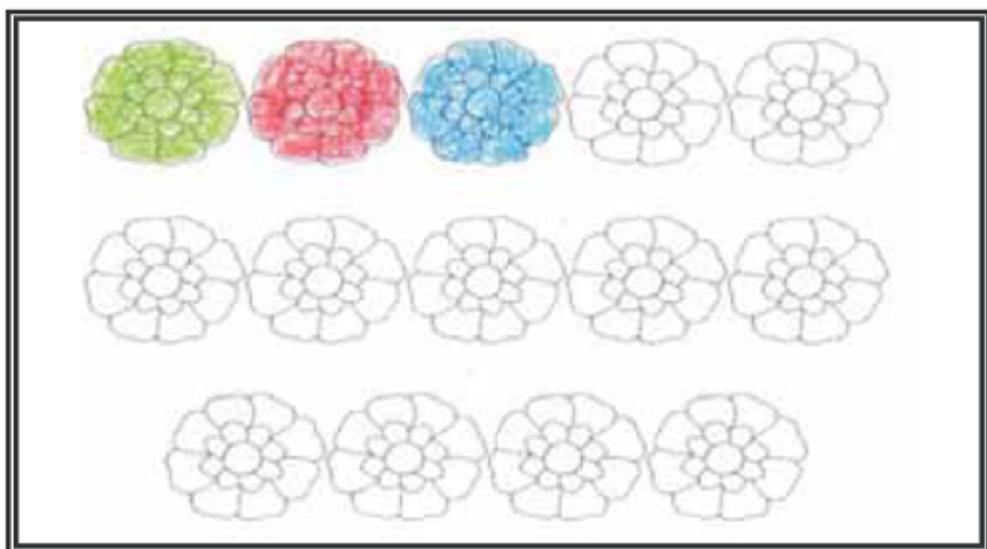

- Buscar nunha ficha que contén dous debuxos practicamente iguais cinco diferencias e ir rodeando cada unha cun círculo.

				
1	2	3	4	5

7ª SESIÓN

- Rutinas diarias
  - Continuar a serie

- Iniciación á suma

¿Anímaste a facer esta suma?

- Recoller e sacar de entre os xornais as flores e follas secas que se colocaran na segunda sesión. Comentar as diferencias que se aprecian entre estas e as flores frescas como as que hai no patio.

O mestres entregarallle a cada neno unha cartolina previamente cortada para facer un marcapáxinas, e unha folla ou flor que manipularán con moito coidado para non rompela, e que pegarán na cartolina. No fondo do marcapáxinas porán o seu nome.

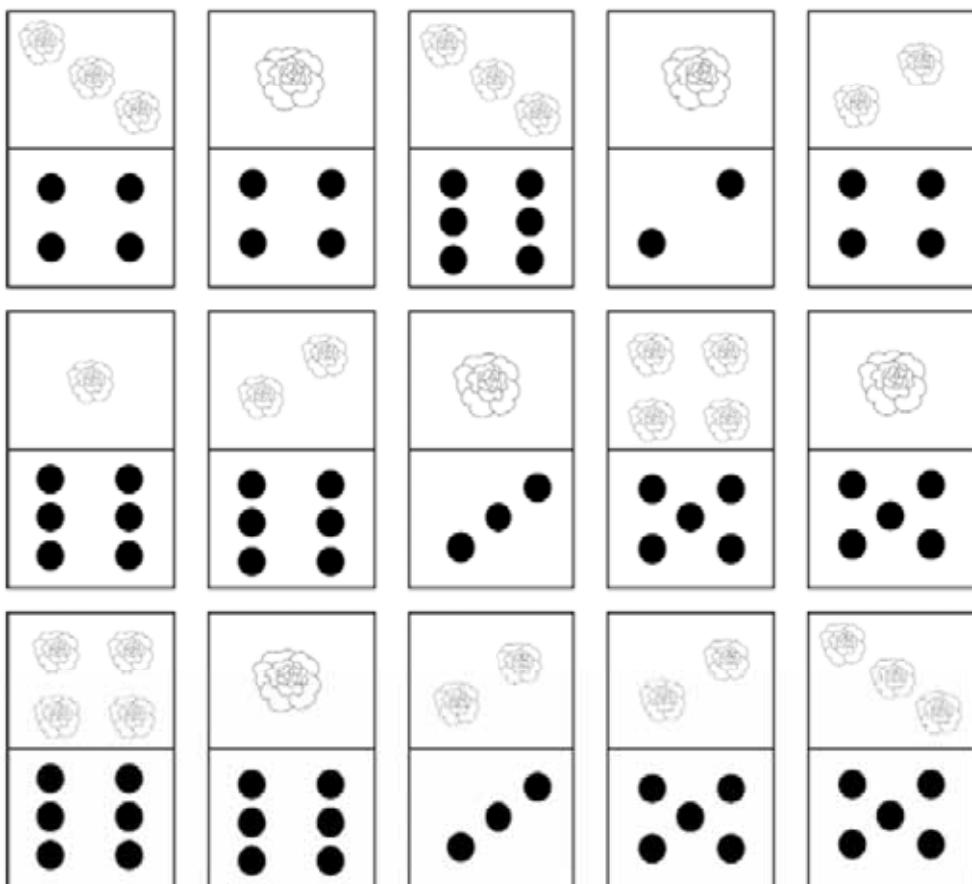
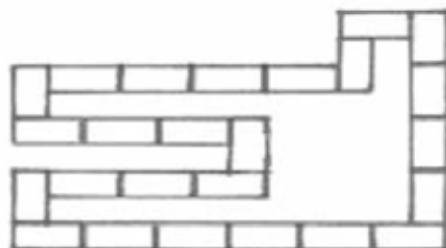
Finalmente, si é posible, plastificárase para facilitar a súa conservación e evitar así o deterioro por uso.

XOGOS

1. Dominó

- Seguindo as regras do dominó, constrúe con todas as fichas un camiño cerrado, como o que aparece na seguinte figura:

Para construir o camiño empregarán fichas do seguinte tipo, nas que nunha das partes substituiremos os puntos por flores de camelia

2. A Camelia

- Dividir a clase en grupos de cinco alumnos, cada grupo cun taboleiro. O xogo da camelia réxese polas mesmas normas que o xogo da oca: en cada tirada o xogador adianta a súa ficha tantas casifías como indica o número do dado. Gaña o que chega primeiro a última casaña, á que hai que acceder dunha tirada exacta.

Se un xogador cae coa súa ficha na casaña que ten a camelia, avanza ata a seguinte casaña con camelia e tira de novo o dado

Na casaña 9 hai unha tea de araña e o xogador que cae nela perde dous turnos.

O pozo está na casaña 29, e obriga a esperar a que outro xogador caia nel para poder volver xogar.

Si se cae no caracol da casaña 49, deberase estar sen xogar durante tres turnos.

A casaña 51, o labirinto, obriga ó xogador que cae nela a regresar á saída e empezar de novo o percorrido.

TABOLEIRO

15.- AVALIACIÓN

Levarase a cabo unha avaliación formativa que deberá ter carácter global continuo e aberto, é dicir, deberá valorar todas as capacidades encamiñadas á consecución dos obxectivos xerais previstos e ó mesmo tempo servirá de información permanente mediante a observación directa, ocasional e sistemática dos nenos durante todo o proceso educativo. Permitirá en todo momento unha intervención educativa, podendo adaptala ós diferentes contextos.

Será necesario ter en conta os coñecementos previos á posta en práctica da unidade didáctica que os alumnos teñen, co fin de proponer ou modificar certas actividades. Así mesmo, levarase a cabo unha avaliación final para valorar o grao de consecución dos obxectivos por parte de cada alumno.

Os aspectos a ter en conta á hora de evaluar serán os seguintes:

- Valora a importancia do medio natural e amosa cara a el unha actitude de coidado e respecto.
- Recoñece á camelia como unha planta habitual no seu entorno.
- Distingue a camelia con respecto doutras plantas ou flores
- É consciente dos coidados que precisan as plantas.
- Utiliza o sentido do olfacto para clasificar elementos segundo teñan ou non olor.
- Discrimina as cores predominantes na camelia: vermello, branco, rosa, verde.
- Ordena correctamente o crecemento dunha planta.
- Coñece as características básicas que fan do inverno unha estación diferente das outras.
- Interpreta e reproduce imaxes.
- É comunicativo cos seus compañeiros
- Ten con eles unha actitude positiva de axuda e colaboración.
- Acadou a coordinación oculo-manual precisa para o manexo de pequenos instrumentos.

16.- BIBLIOGRAFÍA

1. Salinero, C; Lema, M. E Mansilla, P. (2000): Manual para el cultivo de camelia. Editorial Asaja Galicia.
2. Salinero Corral, C. e Vela Fernández, P. (2004): La camelia en la colección de la Diputación de Pontevedra. Servicio de Publicacíons da Deputación Provincial de Pontevedra.
3. Raposo Rivas, M.; Sarceda Gorgoso, Mª Carmen e Sanjuán Roca, M^a del Mar (2002): Teoría y práctica para la elaboración de programaciones de aula. *¿Cómo hacemos una unidad didáctica?*, Santiago, Tórculo Ediciones.
4. Camelia: Publicación da Asociación Española da Camelia, nº 6 , xullo 2005 e nº 5. 7, decembro 2005.

SERVICIO DE PUBLICACIONES
DEPUTACIÓN DE PONTEVEDRA